nader onderzoek naar vleermuizen

Rietbaan te Huissen

Bureau Maris b.v. / Jos Rademakers

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

29 september 2014

projectnummer: 14048

NGB ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

nader onderzoek naar vleermuizen

Rietbaan te Huissen

In opdracht van:

Bureau Maris b.v. / Jos Rademakers

contactpersoon:

de heer J. Rademakers

29 september 2014

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

Haico van der Burgt

Fruittelerserf 43

6846 AC Arnhem

T *026-8446525*

M *06-12971680*

E *haico@ecoquickscan.nl*

I *www.ecoquickscan.nl*

wijze van citeren: Burgt, H.H.J. van der, nader onderzoek naar vleermuizen Rietbaan te Huissen. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Arnhem, 2014.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 1

1.1 AANLEIDING 1

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN 1

1.3 LEESWIJZER 2

2 WETTELIJK KADER 3

2.1 FLORA- EN FAUNAWET 3

3 ONDERZOEKSMETHODIEK 5

3.1 VLEERMUIZEN 5

4 RESULTATEN 7

4.1 VLEERMUIZEN 7

5 CONCLUSIE 9

5.1 VLEERMUIZEN 9

5.2 CONSEQUENTIES 9

5.3 AANBEVELINGEN 10

BIJLAGEN

1 GEBIEDSFUNCTIES VOOR VLEERMUIZEN

2 LITERATUURLIJST

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In Huissen (gemeente Lingewaard, provincie Gelderland) is de nieuwbouw van een vijftal vrijstaande woningen beoogd. In het kader van de voorstaande beoogde ontwikkelingen heeft Bureau Maris b.v. / Jos Rademakers, op basis van een eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna (Burgt, 2014), aan ecologische adviesbureau *ECOquickscan* verzocht een nader onderzoek uit te voeren naar vleermuizen. In het voorliggende rapport worden de resultaten en conclusies van dit onderzoek weergegeven.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied is gelegen aan de Rietbaan te Huissen en grenst aan de noordoostzijde aan de Winterdijk. De locatie ligt ten noordwesten van het centrum in een woonwijk. Twee zijdes van het plangebied grenzen direct aan woningen en/of tuinen. Ten oosten van het plangebied liggen de uiterwaarden van de Nederrijn/het Pannerdensch Kanaal. Tussen de uiterwaarden en het plangebied liggen een tweetal wegen, de winterdijk en een benzinestation.

globale ligging en indrukken van het plangebied; het gazon met de, met ruigte kruiden begroeide, hoop grond (rechtsboven), het fitnesscentrum (linksonder) en het groen op het talud van de Winterdijk en stenen achterzijde van het fitnesscentrum (rechtsonder).

De locatie zelf bestaat voornamelijk uit een groot gazon en fitnesscentrum. Tegen de winterdijk, op het talud, is groen aanwezig in de vorm van bomen en struiken. In de west-

hoek van het plangebied (op het gazon) ligt een met ruigte kruiden begroeide hoop grond. Het fitnesscentrum is gevestigd in een laag gebouw, voorzien van flauw hellend dak van bitumen, dat opgetrokken is uit steen en hout.

beoogde inrichting van het plangebied

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van een vijftal vrijstaande woningen beoogd. Hiervoor zal het gazon, fitnesscentrum en het aanwezig groen moeten wijken.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de natuurwetgeving. Hoofdstuk 3 gaat in op de toegepaste onderzoeksmethode(s). De resultaten van het onderzoek komen aan bod in hoofdstuk 4. In de conclusies, beschreven in hoofdstuk 5, wordt duidelijk wat de consequenties zijn naar aanleiding van het onderzoek. Daarnaast worden er aanbevingen gedaan.

2 WETTELIJK KADER

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming geldt de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet. Het nader onderzoek naar vleermuizen aan de Rietbaan te Huissen is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

2.1 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
  Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het ‘Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten’ uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast;
- beschermingscategorie 2:
  Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
  In zo’n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
- beschermingscategorie 3:
  De soorten uit deze categorie zijn in de Flora- en faunawet ingedeeld in twee groepen; de zogenaamde ‘Bijlage 1-soorten’ (uit het ‘Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten’) en ‘Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn’. Het belangrijkste verschil is dat voor de ‘Bijlage 1-soorten’ een ontheffing te verkrijgen is in het kader van een ruimtelijke ingreep.

Voor ‘Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn’ (o.a. alle vleermuizen) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken.

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het inventariseren van flora en fauna gebeurt, indien beschikbaar en toepasbaar, aan de hand van protocollen of 'vaste' inventarisatiemethodes. Deze methodes leiden vaak tot een goed beeld van de te onderzoeken soort of soortgroep in het plangebied. Indien mogelijk wordt dan ook volgens deze breed geaccepteerde onderzoeksmethode(s) geïnventariseerd. Hieronder wordt per soort of soortgroep de onderzoeksmethode(s) weergegeven.

3.1 VLEERMUIZEN

Het onderzoek is uitgevoerd conform het protocol voor het inventariseren van vleermuizen (afgekort "vleermuizenprotocol") dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. In het vleermuizenprotocol worden verschillende onderzoeksperioden onderscheiden naar de verschillende functies (zie bijlage 1) dat een gebied kan hebben voor vleermuizen. Binnen het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar zomer- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek naar zomer- en paarverblijfplaatsen geeft ook inzicht in andere mogelijk belangrijke functies van het plangebied voor vleermuizen.

Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector (een apparaat dat ultrasone vleermuisgeluiden omzet in voor het menselijk oor hoorbare geluiden). Met één personen (uitgerust met een Petterson D240x) is op 2 juli, 15 augustus en 8 september 2014 onderzoek gedaan naar zomer- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek heeft driemaal rond zonsondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. Hierbij is gekeken naar uitvliegers (zomerverblijfplaatsen) en tijdens het paarseizoen is ook geluisterd naar roepende mannetjes vanuit of in de nabijheid van de verblijfplaats.

weersomstandigheden
Onderzoek naar vleermuizen is sterk gebonden aan weersomstandigheden, als het bijvoorbeeld hard waait of de temperatuur te laag is verlaten vleermuizen hun verblijfplaats niet. Hieronder staan de weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek.

Datum	Soort onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Onderzoeksomstandigheden
2 juli '14	avond	16 - 18 °C	windstil	optimaal
15 aug. '14	avond	15 °C	0-1 Bft	optimaal
8 sept. '14	avond	14 - 15 °C	windstil	optimaal

weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek naar vleermuizen

4 RESULTATEN

Het nader onderzoek aan de Rietbaan te Huissen heeft het onderstaande resultaat opgeleverd.

4.1 VLEERMUIZEN

Het nader onderzoek naar vleermuizen bestaat uit twee delen. Op de eerste twee onderzoeksmomenten is het voorkomen van zomerverblijfplaatsen onderzocht. Dit onderzoek heeft ook inzicht gegeven in het voorkomen van vliegroutes en het foerageergedrag van vleermuizen. De onderzoeksmomenten in augustus en september hebben inzicht gegeven in het voorkomen van paarverblijfplaatsen.

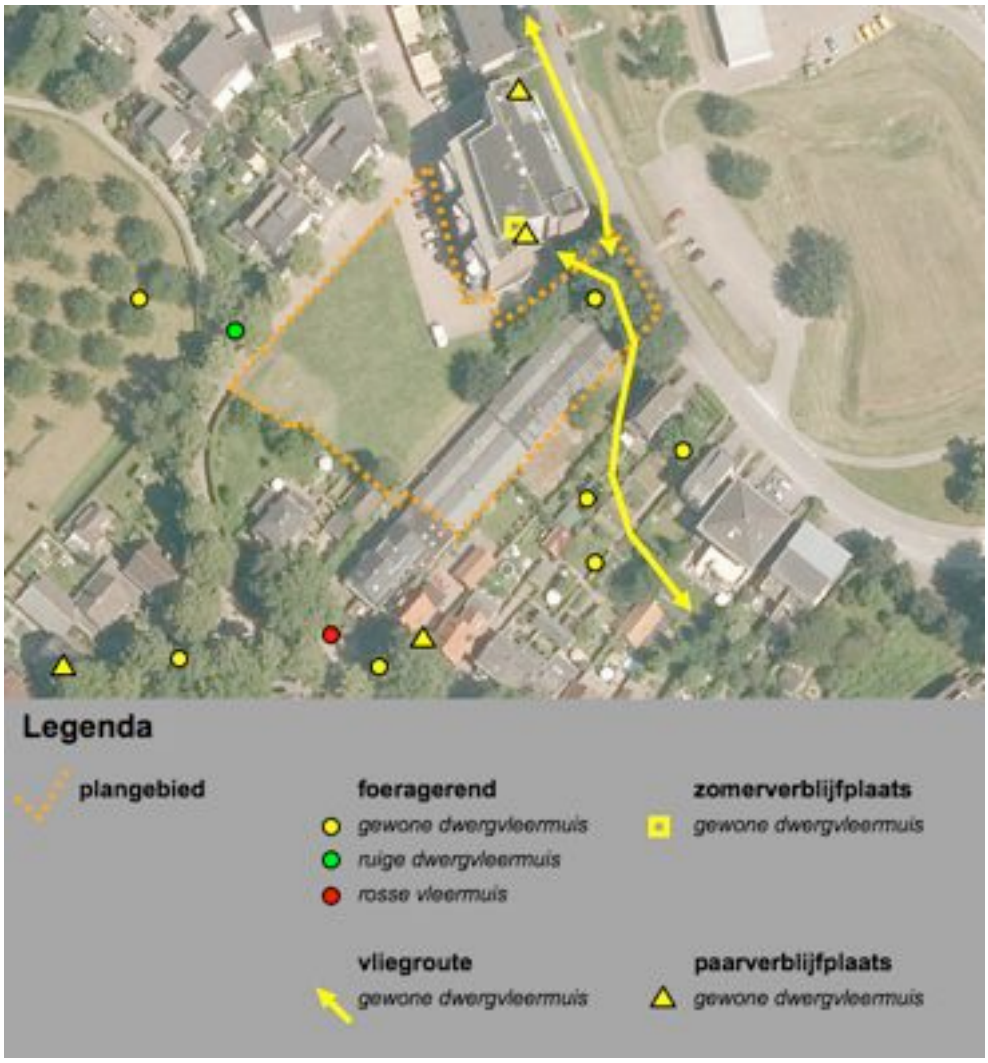

afbeelding 1: waarneming van vleermuizen binnen en in de directe omgeving van het plangebied

Op de voorstaande afbeelding zijn de waarnemingen van alle drie de onderzoeksmomenten bijeen gebracht. De kaart geeft op het gebied van het foerageergedrag vooral weer welke elementen (regelmatig) gebruikt worden. Het aantal vleermuizen dat gebruik maakt van het gebied is hieronder tekstueel uitgelegd.

foerageergedrag

Tijdens het onderzoek zijn drie vleermuissoorten waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus), ruige dwergvleermuis (Pipistrellus nathusii) en rosse vleermuis (Nyctalus noctula). De ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis zijn beide eenmaal kortstondig foeragerend/overvliegend waargenomen in de omgeving van het plangebied (beide op 8 september 2014). De gewone dwergvleermuis is regelmatig waargenomen in en rondom het plangebied. Vooral de groene elementen en donkere achtertuinen in en aansluitend aan het plangebied worden door deze soort gebruikt om te foerageren. In totaal foerageren in en aansluitend (ruime omgeving) aan het plangebied circa 10 exemplaren.

vaste vliegroutes

Het groen op het talud van de winterdijk, en dan met name de bomen, zijn onderdeel van een vaste vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. De vleermuizen uit de zomerverblijfplaats tegen het plangebied gebruiken de bomen als startpunt van een vliegroute richting foerageergebieden elders en enkele vleermuizen uit noordelijke richting maken ook gebruik van deze bomen (zie afbeelding 1).

zomer- en kraamverblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen zomer- en kraamverblijfplaatsen aangetroffen (het voorkomen van kraamverblijfplaatsen is op basis van de quick scan flora en fauna reeds uitgesloten). Aansluitend aan het plangebied is, in het appartementencomplex, wel een zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis waargenomen (zie afbeelding 1). Het betreft een verblijfplaats waarvan 5 tot 8 exemplaren gebruik maken.

paarverblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen aangetroffen. Aansluitend aan het plangebied (en in de ruime omgeving van het plangebied) zijn wel enkele paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis waargenomen (zie afbeelding 1).

winterverblijfplaatsen

Winterverblijfplaatsen van soorten die in gebouwen overwinteren, zoals de gewone dwergvleermuis, zijn niet tot nauwelijks te onderzoeken. Aangezien binnen het plangebied geen verblijfplaatsen zijn aangetroffen is het voorkomen van winterverblijfplaatsen niet waarschijnlijk.

5 CONCLUSIE

Uit de resultaten van het nader onderzoek aan de Rietbaan te Huissen kunnen de onderstaande conclusies getrokken worden.

5.1 VLEERMUIZEN

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen en/of essentiële foerageerelementen waargenomen. Op basis van het onderzoek worden deze functies ook niet verwacht in het plangebied.

vaste vliegroute
Het groen op het talud van de winterdijk, dat binnen het plangebied is gelegen, heeft wel een functie als vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis. De vleermuizen uit de zomerverblijfplaats tegen het plangebied (appartementencomplex) gebruiken de bomen als startpunt van een vliegroute richting foerageergebieden elders en enkele vleermuizen uit noordelijke richting maken ook gebruik van deze bomen (zie afbeelding 1).

5.2 CONSEQUENTIES

vaste vliegroute van vleermuizen
Gezien de ligging van de vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis ten opzichte van het plangebied en de beoogde plannen is het behoud van de vaste vliegroute eenvoudig te realiseren. Het groen op het talud van de winterdijk zal hiervoor (gedeeltelijk) behouden moeten blijven. Belangrijk is dat met name de bomen behouden blijven; ondergroei mag worden verwijderd. Ook kunnen er waarschijnlijk een aantal bomen worden verwijderd zonder dat de vliegroute wordt aangetast. Bomen kunnen uitgedund worden zolang de ruimtes tussen de boomkronen niet groter worden dan 5 meter. Indien het behoud van een groot gedeelte van de bomen mogelijk is, is het niet nodig een ontheffing Flora- en faunawet aan te vragen (vaste vliegroute wordt niet aangetast). Bij het verwijderen van een groot deel van de bomen of alle bomen is het wel noodzakelijk een ontheffing Flora- en faunawet aan te vragen.

Verder is er een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. De start van werkzaamheden tijdens deze periode zouden kunnen leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren.

- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
    - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
    - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in voorjaar, zomer en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
    - het slopen en rooien starten buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen.

5.3 AANBEVELINGEN

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet zijn er ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- er kunnen neststenen worden aangebracht ten behoeve van huismus en gierzwaluw op >2,5 meter hoogte in de muur, of bij een steile dakvorm als dakpannen. Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nestmogelijkheden. De huidige bebouwing is voor deze soorten niet geschikt;
- het planten van bomen en struwelen voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheems bes- en bloemdragende struiken en planten.

BIJLAGE 1: GEBIEDSFUNCTIES VOOR VLEERMUIZEN

verblijfplaatsen

Alle typen verblijfplaatsen zijn beschermd.

- Zomerverblijfplaats:
  Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.
- Kraamverblijfplaats:
  Een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.
- Paarverblijfplaats:
  Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren. Afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag of baltsroepen.
- Winterverblijfplaats:
  Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan.

overige elementen

Indien aantasting van de onderstaande elementen het functioneren van een verblijfplaats aantast is bescherming aan de orde.

- Vliegroute:
  Een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied en visa versa.
- Migratieroute:
  Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa.
- Foerageergebied:
  Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert.

BIJLAGE 2: LITERATUURLIJST

Burgt, H.H.J. van der, Quick scan flora en fauna Rietbaan te Huissen. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Arnhem, 2014.

Websites:
www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.rijksoverheid.nl